

C(Aз)1
A 40

آذربايجان ناغىللىرى. آذربايجان دىلپننه عرب
الفباسى ايله. ب. ب. يازىچى. ۱۹۸۵.
۳۱۲ صفحه.

موضوع و مضمونجا مختلف اولان آذربايجان
ناغىللىرى خلقىميزين عادت و عئنه لرينى، معنوى
عالمينى، آرزو و ايسته گينى، اونون خارجى و داخلى
دشمنلره قارشى چوخ عسريك مبارزه سيني ئوگره نيك
ايچون زنكين ماتريال وئيرير. ناغىللىرىدا هر جور
استمارچىلارا، ظلمكارلارا، مفتخورلوقا، ايكى اوزلولوقه
قارشى عموم خلق نفرتى دويولور. ناموسلى، ساده
انسانلارين حيات طرزى، يارادىچى اسكى ترنم اولونور.

A40 **آذربايجان ناغىللىرى. آذربايجان**
دىلينده عرب اليفباسى ايله. ب. ب. يازىچى،
1985. 312 с.

Kitabda toplanan nağıllar Nuruđdin Sejidovun
tertib etdiđi kitaptan kotturulmuřdur.

A $\frac{4802000100-153}{M-656-05}$ 28-82

C(Aз)1

© آذربايجان ناغىللىرى. آذربايجان، Баки, 1970.
© Язычы, 1985.

لهمنا

بیر پادشاهین قارینندا حرجمگ پیدا اولموثدی. دنیادا نه
 قدر حکیم و طیب وار ایدی. هامیسی کلیب باخمیشدی. اما
 هیچ بیر یاختشی ائلییه بیلمه میشدی. پادشاه گلن حکیملرین
 هامیسی نان شرط باغلامیشدی که، اگر اونو یاختشی ائله سهر
 چوخلی انعام آلاجاقلار. یاختشی ائلییه بیلمه سهر بویونلاری
 وورولاجاق. نه قدر حکیم گلیردیهسه، پادشاهین دردینه علاج
 ائلییه بیلمیردی. جالدار او ساعت همین حکیملرین بویونو
 ووروردیلار. پادشاه او قدر حکیم ئولدیریشدی که، یکه بیر
 قبرستانلیق دوزلمیشدی. آخردا غیر گئیب لقمانا چاندی که،
 نه دورویسان، دنیادا حکیم قالمادی. پادشاه هامیسی قریب
 ترک ائله دی. لقمان سراغلا تا سراغلا تا گلفی پادشاهین یازینا.
 اونولا شرط باغلایب ایشه باشلادی. لقمان دئی،
 - شاه ساغ اولسون، من سنی ساغالدارام. اما گورک
 اوغلونون ئولدیر یلمه سینته اجازه وئره سن سنین درمانین
 اوغلونون قانیدیبر.
 پادشاه بو سوزی ائشیفن کیمی آز قالدی دلی اولسون،
 گوزلری چیخدی کله سینته. دئی،
 - گوزومون آغی-قاراسی بیرجه اوغلوم وار، من بو
 ایشه نهجه راضی اولای بیلرم؟
 لقمان دئی،
 - ئوزون بیل، راضی اولمازسان چیخیب گئهرم.
 پادشاه راضی اولمادی. لقمان وزیر، وکیلی بیر طرفه
 چکیب دئی،
 - من یالاندان بئله دئییرم. اوغلانین باشینی کسمه یه حکم،
 اونون عوضینه بیر قویون کسه حکم. بو حقه مبادا پادشاهای بیر

سوز دئییه سینیز، دئسه نیز اونو ساغالتماق اولماز. ایندی سیر
گنبدین پادشاهی بو ایشه راضی سالدین که، اوغلونون باشینی
کسمگه اجازه وئرسین.

لقمانین بو سوزونن سونرا وزیر، وکیل پادشاهایالوار-
یابیش ائله دیلر:

- قیله عالم ساغ اولسون، سن گل تخت و تاجی بوراخیب
جماعتی باشریز قویما. بیر اوغول نه دیر که، بو جاه و
جلالی اونا وئریرسن. ائوله نرسن، تازادان اولادین اولار. سن
گل راضی اول.

هره بیر طرفدن یالوار-یابیش ائله ییب پادشاهی راضی
سالدیلار. لقمان اوغلانی کتیریپ آتاسی نین گوزونون قاباغیندا
ال-آیاغینی باغلا ییب بیخی یره. اینه بیجاغی آلیب اوغلانا
ساری گئتی که، گویا باشینی کسین. پادشاه قیشقیریپ
دئی:

هیچ اولماسا * اوغلمون باشینی گوزومون قاباغیندا
کسمه یین،
لقمان دئی:

- پادشاه ساغ اولسون، آیری جور علاج یوخلور، گرك
بئله اولار. ایندی که، گورمک ایسته میرسن، اوندان آریقا بیر
پرده توتاق.

کتیریپ پادشاه نان اوغلمونون آراسینا پرده توتدیلار.
لقمان بیلیدی که، ایش بئله اولاجاق، اودور که، اوغلانا گوز
ووروب دئی:

- دوستوم، ایندی تئز بورا بیر قویون کتیرین، سن
قویونون باشینی کسدیکجه سن باشلا سس-کوی سالیب
خیریلدماغا، قوی آتان ائله بیلسین که، سنن باشینی کسیرم.
او ساعت قویون حاضر اولدی. لقمان باشلادی پرده نین
دالیندان قویونون باشینی کسمگه، اوغلان دا خیرماخیب
سالیشدی. وزیر، وکیل شاهی بیر تهر ساکت ائله ییردیلر.
لقمان کسدیکی قویونون قانیندان، بیر کاسا دولفوروب
پادشاهین حضورونا آپاردی، دئی:

- اگر ساغالماق ایسته ییرسن ته، آل بو قانی ایچ.

پادشاه نه قدر ائله‌دی ایجه بیلمه‌دی. آخردا لقمان
بارماقلارینی قانا باتیریب پادشاهین اوزونه چيله‌دی. پادشاه او
ساعت دیکسینیب قوسدی. آغزیندان بیر بکه خرچنگ دوشدی.
لقمان دئی:

– ای پادشاه، داها جائین قورتاردی. بو گونن سن اولون
سایبا ساغ.

سونرا لقمان برده‌نی آجیب پادشاهین اوغلوئی ئوزونه
گوستردی. پادشاه گوردی اوغلی گولور. باشا دوشدی که.
کسیلن قویونون باشی ایمیش.

پادشاه دئی:

– لقمان، بو نه سرایلی سن ایله‌دین؟

لقمان دئی:

– سنین درمانین تکجه بو ایدی. اگر بئله ائله‌سه‌سیدیم
سنی ساغالدا بیلمزدیم.

هامی لقمانا آفرین دئییب دعا ائله‌دی. پادشاه اونا چوخلی
خلعت وئردی. وزیرن وکیل ده لقمانین آباغینا دوشوب دئییلر:

– ای حکیم – لقمان، بیزیم ده دردی‌میره علاج ائله.

لقمان دئی:

– سیزین دردی‌نیز نه‌دیر؟

وزیر دئی:

– منیم باشیمدا قورت وار. همیشه آغرییر.

وکیل ده دئی:

– منیم ده بئینیمده قورباغا وار. ائله می قورولداییر.

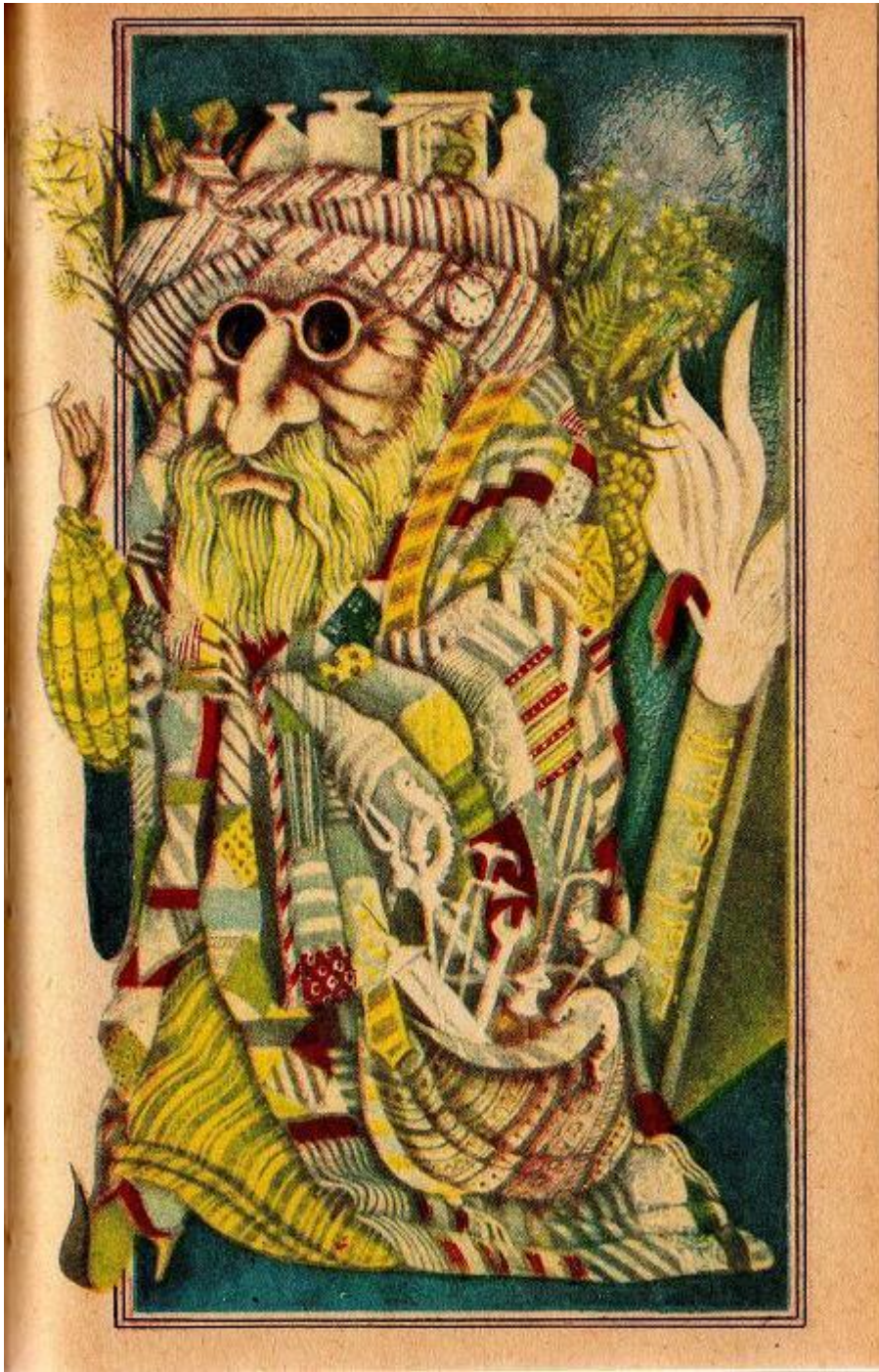
لقمان دئی:

– وزیر، سن دوز دئییرسن، باشیندا قورت وار. اما وکیل
یالان دئییر. فکرینه کتیریر که، بئینیمده قورباغا وار – ائله
بیلیر که، دوغرودان دا وار. بئینیمده قورباغا اولماز.

غرض، لقمان بوئلارین هر ایکیسینی حمانا آپاریب دئی:

– من سیزی بورادا معالجه ائله‌جکم.

اولجه وکیله بیر آز بیهوش‌دارو وئریب اونو یوخلاتدی

سونرا باشى تىن دريسىنى بىر بالاچا چرتىب فان چىخارتى. بىر
 يشقابدا دا بىر قورباغا ئولوسى قويوب اوستونو قانا باتىردى.
 سونرا وگىلىن باشىنى بىرگ - بىرگ ساربيب آيلىتى. وگىل
 باخىب گوردى باشى سارىقلى. قاپاغىندا دا قانلى بىر
 قورباغا بالاسى ائله بىللى اونو باشىندان چىخاردىلار. دئدى:
 - آى لقمان. سنىن الېنه قربان اولوم. نه ياخشى ائله بىب
 قورباغانى باشىندان چىخارتىدىن. ايندى تمام راحت لىدىم.
 وزير بو احوال تىن هامىسىنى گوروردى. ائله بىلدىرى
 اونونكى دا بئله آسان لېقلا كئجهك. لقمان وزيرى قاپاغىندا
 اوتورۇب بيهوش دارو وئرنده وزير دئدى:
 - حكيم. نئله بىرسن بيهوش دارو وئىرسن. بوردا نه وار
 كه من ائله - بئله ده دوزەرم.
 لقمان باشا دوشدى كه. وزير بوخارىدان باخىرمىش. اودور
 كه. دئدى:
 - هه. ائله سن دوز دئىرسن. بوردا نه چتىن ايش وار كه.
 سنه بيهوش دارو وئىرىم.
 لقمان وزيرىن كلهسىنى چكىچ - كلىتىن له ايكي پره
 آيىردى. گوردى بئىنېن ده يگه بىر قورت وار. ايستىدى ماقاشلا
 قوردى كوتورسون. بىردن حمامىن باجاسىندان لقمانىن شاگردى
 قىشقىرىب دئدى:
 - اوستا ماقاشنى ايسىت. سونرا قوردى كوتور.
 لقمان گوردى شاگردى بوخارىدان خلوتجه باخىر. تشر
 ماقاشنى قاينار سودا بىرگ قىزدىردى. قوردون باشىندان توتوب
 كئارا آتتى. سونرا خستە تىن باشىنى بىتئشدىرىب بىرگ
 سارىقى. او كوتلن وزيرىن ده باشىنىن آغرىسى كسى. لقمان
 حمامدان چىخاندا شاگردىنى چاغىرىب دئلى:
 - بالا. دى. گوروم سن نېه دئدىن اوستا ماقاشنى قىزدىر؟
 شاگرد دئدى:
 - اوستا. من گوردوم قوردون چوخلى ال - آياغى وار. سن
 سوبوق ماقاشلا قوردى كوتورنده او ال - آياغى ايله بئىنېن
 بايشاچاقدىر. بئىن ده ظريف شى اولمىغوندىن رده لهنه بىلدى.
 اما ايستى ماقاش قوردا دگن كىمى اونون بدىنى ياندىرا -

جاقدیر، او ساعت فوردون ال - آیاهی بو شالیب هیچ یردن توتا
بیلیمه جکدی، سن ده آسانلیقلا اونو گوتوره جکدین.
لقمان دئی:

- احسن اوغولوم، من بیلیرم که سن چوخ عقللی حکیم
اولاجانسان.

بو ایشدن سونرا لقمانین شجاعتی هر بره یاییلمیشدی.
اودور که، جانی - باشی آغرییان قاجیب کلیردی اونون یانینا.
لقمان بوتون خسته لری دوزوردی، بیر - بیر اوزلرینه باخیب
هامیسی نین دردینی دئییردی. بیر گون لقمان اوتوز دوققوز
خسته نین هامیسی نین دردینی، درمانینی تاپدی، اما بیرونین
اوزونه باخیب دئی:

- اوغول، سنین درمانین منده یوخی، گت اوزونه چاره
تاپ!

کیشی کور - پشیمان قاییدیب آرادینا دئی:

- آراد، منیم دردیم کور نجه دی که، لقمان دا چاره ائله
بیلیمدی، باش گوتوروب گئدیرم، هاردا ئولهرم ئولهرم.

آرواجی نه قدر یالوار - یاییش ائله دی که، گتسه، کیشی
راضی اولمادی، باش گوتوروب گئتدی، آز گتتی، چوخ گتتی،
داغلار آشدی، تپهلر کتچدی، کلیب بیر دورنگاها چینه دی، گوردی
آچیندان قیلجالاریندا طاقت یوخی که، گتسین، گوین باغش
ائله نوکوردی سئل کیمی، گوی گورولدادی، ایلدیریم چاغدی،
بیردن - بیره شاقیلتی قویدی، یکه بیر قور آغاجی نین یانینا
ایلدیریم دوشدی، آغاج او ساعت یانیب کوله دوندی، آغاجین
باشیندان بره ایلدیریم وورموش بیر گوی قارغا دوشدی، طاقتن
دوشموش خسته دایانا بیلیمه ییب ئولی قارغانی یئدی، قارغانی
پشه نین سونرا کیشی گوردی گوزونه بیر آز ایشیق گلدی،
باشلادی ینه گتسکه، یولدا بیر چوبانا راست گلدی، آچلیق
کیشی تی اللن سالمیشدی، چوباندان بیر آز سود ایستدی،
چوبان سودی ساغماغا قاب تاپمادی، گوردی یرده بیر قبریق
کله سوموگی وار، سودی اونا ساغیب وئردی، خسته جانینی
دیشینه توتوب بیر شهر سودون یاریسینی ایچدی، قابین
ایچینه بیر آز سود قالمیشدی، قبراغا قویدی که، علاج سیز

قالسا اوتو دا ايچسین ائله ينجيه کلهنى بيه قويموشدى.
بیر ده گوردی بیر قارا ایلان گلیب سودون قالانینی ایچدی.
سونرا دا هامیسینى تازادان کلهنین ایچینه قایتاردی. ایلان
سودون برابر یام - یاشیل زهرینی ده توکمیشدی. کیشی بو
احوالانی گوزویلگه گورمیشدی. ئوز - ئوزونه دئی: «منیم
که. دردیسه درمان بوغدی. ئولوب گندهجگم. قوی ائله بو
زهرلی سودی ایچیم بیر یوللوق جانیم قورتارسین». بو فکرین
سودی چکدی بائینا. ها گوزلیدی. گوردی ئولمور. آياغا قالغیب
گوردی خسته لیگی تمام گدیپ. لاپ آنادان گلمه اولوب. دوز
گلدی لقمانین یانینا. دئی:

- لقمان. سن دئیوردین منیم دردیمن درمانی بوغور.
بس نجه اولدی ساغالدیم؟
لقمان دئی:

- قارداش. من هارادان آلایدیم ایلدیریم وورموش گوی
قارغانین اتی ایله قارا قولون کله سینده کی سودون ایچینه
قوسموش ایلان زهرینی که. سنه وئره ایدیدم؟ بونلار سنین
درمانین ایلی.

کیشی بو سوزلری لقماندان ائشیدنده لاپ مات قالدی.
دوغرودان دا اونون بویوک حکیم اولدوغونو گوردی. کیشی
لقمانلا قارداش اولوب اونون یانیندا قالدی.

لقمان چوخ قوجالمیشدی. داها تئز - تئز خسته لرین
ئوینه گنده بیلمیردی. کیمین خسته سی اولسایلی اوتو کلمکه
ده قويموردی که. بیردن یولدا سویوق دگر. اودی که. خسته نین
نصیته بیر ایپ باغلایم بیر اوجونى ئوز اولمغو بیه
کتیره ردی. اولجه ایپی قولغینا توتوب. سونرا دا بیر او یانا.
بیر بو یانا اوینادیب خسته نین درمانینی دئیهدی.

بو شهرده بیر آیری حکیم ده وار ایلی. بو حکیم لقمانی
بوغلاماقدان ئوتری جماعتی ئوبره تدی که. من بیر کلك ایشله -
دهجگم. اگر لقمان اونو باشا دوشسه. دوغرودان دا چوخ
بویوک حکیمتی. باشا دوشمه سه اونو شهردن قووب بئی آیری
ائله ریک. جماعت سوز بیر اولوب کوچهدن نتیجه بش بالا
دوغموش طاقتسیر. آریق بیر پیشیک توتولار. پیشیکین

آياغينا بير اېپ باغلايب اېپې او بيري اوجوي دا آباردهلار
لقمانا.

- حكيم، دې كورك بېزېم خسته بېزېم درماني نه ديرو؟
لقمان كنديري قولاغينا توتوب، بير آز او يانا، بو يانا
تريه ديب دئى.

- بو خسته ينيجه بش بالا دوغوب، ثوروي چه آجېندان
طاقتن دوشوب، اونا بير نهچه پېچان توتوب يهديرتمك لازمير.
جماعت بو سوري ائشيتك لقماني عقليته حيران قالى.
اونون حكيملر حكيمي اولمىغونو بير داها تصديق ائتدیلر.
جماعتله گلن حكيم كوردى كه، لقماني حرمتى بير ابدىسه.
اينتى اون قات آرتتى. باخيليق اونا كوچ ائلهدى. حكيم دئى:

- لقمان، من ده سنين كيمي حكيم، ثوروي ده ائله
درمانلاريم وار كه، اونلارين سنده هيچ بيري بوخدى، اما
جماعت فامبسي بير بالاچا باشى آغرياندا قاچيب سنين ياتينا
كلير. اينتن بئله هيچ مقيم آدمى دا چكك اولماياچاق. بير
شهرده ايكي حكيم اولماز، بير ده كه، ايكي قوچون باشى بير
قازاندا قايناماز. يا بو شهرده سن قال، يا دا من.

لقمان پونا بير آلتدان - بوخاري ياغيب دئى:
- اي حكيم، فكرينى بير آرچا آچيق دى. كوروم نه
ايسته بېرسن؟
حكيم دئى:

- لقمان، گل شرطله شك، ايكي بېزده زهرلى هرمان
حاضرلاياق. منيم هرمانى من ايج، سھننگىنى ده من، كيمين
درماني كوجلي اولسا، بيري ثوله شك، ايكي بېزدين بيري بېر
قالايق.

لقمان بو شرطه راضى اولدى. هر ايكنسى جكيليب
اٲولرينه گئتدیلر. حكيم كيشى اٲوينه گئتن كيمي يدى -
سككيز درماني بير - بېرينه قاتيب ائله زهر حاضرلادى كه،
داشين اوستونه توكنده، داش يدى يردن پارچالاندى.

حكيمي قوياق ائوده، كورك لقمان نئيلهدى؟ لقمان دوا
اطاغينا گتدیب، بير هونگدسته كوتوردى، اېچينه بير پارچا
كئچه قېرىقى ساليب باشلادى دويمكه. لقمان هونگده كئچه